

Motion till riksdagen 2011/12:Fi287

av **Fredrik Schulte (M)**

Alternativa driftsformer i välfärden

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att förändra regelverket för avknoppningar.

Motivering

Den svenska välfärdsstatsmodellens största framtidsutmaning ligger sannolikt i att möta medborgarnas krav på ökad kvalitet. I takt med att det allmänna välståndet ökar och människors levnadsvillkor förbättras ökar medborgarnas krav på innehållet i den verksamhet som det offentliga erbjuder. När kvaliteten inte möter de önskemål som medborgarna ställer, är det troligt att vi går en utveckling till mötes där "helprivata" välfärdslösningar utanför ramen för den offentligt finansierade välfärden växer fram. Det senaste året har till exempel en rad fackliga organisationer förhandlat fram förmånliga avtal för sina medlemmar att teckna privata sjukvårdsförsäkringar. Detta är i sig inget negativt men riskerar att på sikt skapa klyftor och att den offentligt finansierade välfärden successivt förlorar i betydelse. Detta kan i sin tur resultera i att kvaliteten urholkas.

För att undvika denna utveckling är det av avgörande vikt att arbetet med att öka konkurrensen och valfriheten inom den offentligt finansierade välfärdssektorn får fortgå. Genom att tillåta och uppmuntra alternativa driftsformer och verksamhetsmässiga strategier vid sidan av den kommunalt och statligt drivna verksamheten stärks den enskildes valfrihet. Detta framtvingar även en konkurrens som kan möjliggöra att verksamhetens kvalitet stärks. När offentliga välfärdsverksamheter inte längre kan ta inflödet av brukare för givet utan tvingas konkurrera med fristående aktörer för sin överlevnads skull ökar trycket på förbättringar av verksamhetens innehåll.

Ett viktigt inslag i denna utveckling har varit fenomenet med "avknoppningar" som parallellt med nyetableringen av privata aktörer inom välfärds-

Fel! Okänt namn på

sektorerna starkt bidragit till att stärka konkurrensen och mångfalden. Med detta åsyftas en överlåtelse av ägar- och huvudmannskapet av tidigare offentligt drivna välfärdstjänster till personalen som istället iklär sig rollen som nya privata aktörer. Därmed kan de anställda även bättre påverka den egna arbetssituationen. Det huvudsakliga motivet till avknoppningar har dock varit att bryta den rådande monopolsituationen där det offentliga tillhandahåller en överväldigande majoritet av landets välfärdstjänster.

Frågan om avknoppningar är onekligen starkt politiskt laddad och inte minst juridiskt intressant då rättsläget idag är oklart. Vår befintliga lagstiftning ger helt enkelt ingen klar vägledning för hur avknoppningar ska genomföras. Till följd av detta utredde Statskontoret frågan på Finansdepartementets begäran och kom fram till slutsatsen att det inte är möjligt för kommunen att ”rikta ett sådant erbjudande [en avknoppning] till de anställda”. Ingen vidare konklusion nåddes och regeringen har inte vidtagit vidare åtgärder för att finna en lösning på frågan. Detta är mycket olyckligt då avknoppningsarbetet nu mer eller mindre avstannat, vilket bromsat upp arbetet att utöka valfrihet, mångfald och kvalitet inom välfärden.

Den grundläggande problemställningen som Statskontoret pekade på handlar om det problematiska i att den som avknoppar tar över en fungerande verksamhet ”gratis” som det kan finnas ett upparbetat värde i. Enligt Sveriges Kommuner och Landsting som utredde frågan innan Statskontoret släppte sin rapport, kan detta hanteras genom att man tar ut en köpeskilling som motsvarar detta upparbetade värde – en form av ”goodwill-värde”. Problemet uppstår dock när en extern tredje part är beredd att därutöver betala ytterligare pengar för att ta över verksamheten. Eftersom en avyttring av offentligt ägda välfärdsverksamheter i huvudsak syftar till att stärka konkurrensen, valfriheten och i förlängningen kvaliteten är det endast undantagsvis aktuellt att bjuda ut välfärdsverksamheter på en öppen marknad till högsta budgivare. Vinnaren av budgivningen är inte nödvändigtvis den aktör som är kvalitetsmässigt mest lämpad att driva verksamheten ifråga. Samtidigt är frågan om att öka valfriheten, konkurrensen och att bryta det offentliga monopolet på välfärdsmarknaderna fortsatt en central fråga för att klara välfärdens framtida kvalitetsutmaningar. Med anledning av detta bör regeringen överväga att se över regelverket för avknoppningar och framta en modell för hur de även fortsättningsvis kan bidra till ökad konkurrens och valfrihet. En möjlig lösning är att inrätta ett system med kvalitetsupphandlingar som kan tillämpas inom samtliga välfärdsområden där ett fast pris som motsvarar goodwill-värdet utgör ett grundkriterium, men där förbättringen av själva kvaliteten i tillhandahållandet av välfärdstjänsten ifråga utgör upphandlingens mest centrala inslag.

Stockholm den 29 september 2011

Fredrik Schulte (M)